

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9CoP/26/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4216205493
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 05. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Marčeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2016:4216205493.1

Uznesenie

Krajský súd v Nitre vo veci starostlivosti o maloleté deti V.: L., nar. XX. XX. XXXX a E., nar. XX. XX. XXXX, v konaní obe zast. kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno, deti rodičov: E. N., nar. XX. XX. XXXX, bytom H. XXX, F. a neb. R. V., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, za účasti Q. N., nar. XX. XX. XXXX, bytom F. V. XXX, o návrhu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno na nariadenie predbežného opatrenia, o odvolaní Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno proti uzneseniu Okresného súdu Komárno zo dňa 22. apríla 2016 č. k. 12P/103/2016-19 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa m e n í tak, že maloleté deti V. - maloletá L., nar. XX. XX. XXXX a maloletá E., nar. XX. XX. XXXX sa dočasne zverujú do starostlivosti H. domova H. Y..

odôvodnenie:

Napadnutým uznesením súd prvého stupňa návrh Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno zo dňa 15. 04. 2016 na nariadenie predbežného opatrenia zamietol. Rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 74 ods. 1, 2, § 75 ods. 1, 2, 5, 6, 8, § 76 ods. 1 písm. b), § 102 ods. 1, 2 OSP a uviedol, že Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Komárno (ďalej len „Úrad“) dňa 15. 04. 2016 podal na Okresný súd Komárno návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým by súd maloleté deti zveril do dočasnej starostlivosti právnickej osoby - H. H. Y., so sídlom F. 1, H. Y. a zároveň určil úradu povinnosť odovzdať maloleté deti do dočasnej starostlivosti súdom určeného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu. Úrad v návrhu uviedol, že dňa 21. 03. 2016 bolo na bezplatnej telefónnej linke Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny prijaté oznámenie pracovníka Komunitného centra F. V. o zanedbanej starostlivosti o maloleté zo strany starej matky. Úrad následne vec prešetroval v domácom prostredí, v škole, z pohovoru so starou matkou, z pohovoru s maloletými, ako aj zo správ zo školy a uviedol, že zo šetrenia nevyplývajú skutočnosti, z ktorých by bolo možné identifikovať známky zanedbanej starostlivosti, či týrania maloletých. Poznamenal, že maloleté deti sú mentálne postihnuté, nekomunikujú, resp. komunikujú veľmi málo a aj to veľmi potichu a nezrozumiteľne. Počas pohovoru s pracovníkmi Úradu nepovedali takmer nič, spontánne nerozprávali a na otázky neodpovedali takmer vôbec a z toho, čo povedali, nevyplývajú skutočnosti, ktoré vyplývajú z oznámenia. Ďalej poukázal na správu Komunitného centra, psychiatra MUDr. Vaškovského, ako aj na správu Základnej školy F. V. a na podané trestné oznámenie zo dňa 15. 04. 2016. Úrad mal za to, že ak by sa vyššie uvedené skutočnosti potvrdili, maloleté sú v osobnej starostlivosti starej matky, ktorá v danej situácii je agresorom, vystavené najmä psychickému týraniu a sú ohrozené na svojom priaznivom psychickom, fyzickom, ale aj sociálnom vývine a aj z preventívnych dôvodov je potrebné maloleté vyňať z osobnej starostlivosti starej matky a dočasne ich umiestniť do starostlivosti právnickej osoby a to aj z toho dôvodu, že nateraz nie je známa žiadna iná fyzická osoba, ktorá by mala záujem o osobnú starostlivosť o maloleté. Úrad poznamenal, že matka záujem o osobnú starostlivosť o maloleté deti dlhodobo neprejavuje.

Súd zistil, že ku dňu podania návrhu Úradu na nariadenie predbežného opatrenia sa maloleté deti fakticky nachádzajú v náhradnej osobnej starostlivosti starej matky, a to na základe právoplatného

rozsudku Okresného súdu Komárno č. k. 12P/13/2015-49 zo dňa 04. 06. 2015. Zo zisteného skutkového stavu mal súd za to, že dôvody, pre ktoré bol Úradom podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia, nie sú takými dôvodmi, aby súd mohol o nich rozhodnúť v kladnom zmysle. Súd dospel k záveru, že v danom prípade neexistuje naliehavá potreba dočasnej úpravy vzťahov medzi účastníkmi v uvedenom smere, pretože neboli zistené žiadne také skutočnosti, ktoré by svedčili tomu, že je problém so zabezpečením osobnej starostlivosti o maloleté deti zo strany starej matky a že je nevyhnutné, aby maloleté deti boli dočasne umiestnené do detského domova. Uvedenú skutočnosť potvrdzuje aj správa Základnej školy F. V., Úradom vykonané šetrenie zo dňa 30. 03. 2016, ako aj správa psychologičky CPPP a P. Súd v tejto súvislosti poukázal na samotný návrh Úradu, kde Úrad sám uviedol, že nezistil žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné identifikovať známky zanedbanej starostlivosti, či týrania maloletých detí zo strany starej matky. Súd bol toho názoru, že dočasné zverenie maloletých detí do starostlivosti právnickej osoby, t.j. detského domova by nebolo v záujme maloletých, skôr by to bolo v ich neprospech, a to aj vzhľadom na ich súčasný zdravotný stav. Napriek skutočnosti, že maloleté deti žijú u starej matky v skromnejších podmienkach, súd mal za to, že ich razantné vyňatie z výchovného a rodinného prostredia by mohlo mať negatívne následky na ich duševný vývin, pretože od malička žijú so starou matkou. Navyše, súd poznamenal, že v konaní vo veci samej o zverení maloletých detí do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 12P/13/2015 dňa 29. 05. 2015 Úrad po vykonanom šetrení tiež uviedol, že maloleté deti sú na starú matku veľmi citovo viazané a aj s ohľadom na ich mentálny postih by zmenu výchovného prostredia vnímali veľmi negatívne a možno až fatálne. Úrad v návrhu neosvedčil naliehavosť predbežnej úpravy pomerov, bezprostrednú ujmu hroziacu maloletým deťom odôvodňujúcu okamžitý zásah súdu formou nariadenia predbežného opatrenia, a preto rozhodol tak, že návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol.

Uznesenie súdu prvého stupňa napadol v zákonom stanovenej lehote kolízny opatrovník, odôvodniac ho tým, že návrh na predbežné opatrenie podávali z dôvodu podozrenia psychického týrania maloletých, ktoré by sa malo diať v domácom prostredí, v čase, keď je doma len stará matka maloletých a maloleté. To, čo sa deje v danom domácom prostredí „za zatvorenými dverami“, vedia najlepšie maloleté a ich stará matka. Maloleté práve pre svoj handicap a skutočnosť, že iný spôsob života nepoznajú, môžu mať za to, že daný spôsob života a dané možné správanie sa starej matky voči nim je normálne a bežné, preto nepocitujú potrebu zmeny tohto prostredia a neprechováajú voči starej matke negatívne emócie. Úrad v danej chvíli nespochybňuje bežnú osobnú starostlivosť o maloleté, ich školskú dochádzku či „vonkajšie“ vzťahy medzi starou matkou a maloletými. Psychické týranie je väčšinou realizované skryto, a nie každá obeť tohto násillia si uvedomuje, že je voči nej konané psychické násillie, tobôž nie obeť ako sú dané maloleté. Maloleté majú problém verbálne sa vyjadrovať, čo je evidentné z priložených správ, ale je možné, že písomnou formou sú schopné vyjadriť dostatočne svoje pocity a názory, a to tiež len osobe, ktorá je s nimi v častom kontakte. Oznamovateľ, t.j. pracovník komunitného centra tiež uviedol, že komunikácia s maloletými je problémová a že skutočnosti, ktoré sa dozvedel z SMS správ a z komunikácie na sociálnej sieti, t.j. nič verbálnym oznámením maloletých. Dané možné správanie sa starej matky voči maloletým nemusí byť z jej strany úmyselným konaním s cieľom akokoľvek poškodiť maloleté, pretože aj stará matka maloletých má simplexné zmýšľanie a aj ona môže toto správanie sa k maloletým považovať za normálne a bežné. Úrad považuje za skôr akceptovateľné dočasné vyňatie maloletých a s tým súvisiace možné krátkodobé emocionálne vypätie, než ponechanie maloletých v starostlivosti starej matky, ktorá môže voči nim vystupovať ako agresor. A ak sa psychické týranie v danej rodine deje, je možno skôr odhaliteľné, ak budú maloleté mimo priameho dosahu starej matky. Úrad tiež predpokladá, vzhľadom na zdravotný postih maloletých, že aj orgány činné v trestnom konaní nebudú vedieť vec prešetriť jedným výsluchom maloletých, pretože je málo pravdepodobné, že maloleté budú vypovedať na prvom výsluchu. Úrad predpokladá hlbšiu a zdĺhavejšiu prácu znalca s maloletými. Z uvedených dôvodov navrhol, aby súd jeho návrhu vyhovel.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 OSP) preskúmal napadnuté uznesenie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo podľa § 212 ods. 2 písm. a) OSP a po prejednaní veci bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 OSP) dospel k záveru, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa je potrebné podľa § 220 OSP zmeniť a návrhu na predbežné opatrenie vyhovieť.

Návrhom doručeným súdu prvého stupňa dňa 15. 04. 2016 sa Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno domáhal nariadenia predbežného opatrenia, ktorým by boli maloleté deti V. - L., nar. XX. XX. XXXX a mal. E., nar. XX. XX. XXXX umiestnené do H. domova H. mládeže z dôvodu možného

psychického týrania zo strany starej matky. Súd prvého stupňa rozhodol o podanom návrhu napadnutým uznesením tak, že návrh zamietol.

Podľa § 74 ods. 1 OSP pred začatím konania môže súd nariadiť predbežné opatrenie, ak je potrebné, aby dočasne boli upravené pomery účastníkov alebo ak je obava, že by výkon súdneho rozhodnutia bol ohrozený.

Cieľom predbežného opatrenia je poskytnutie dočasnej ochrany oprávnenému účastníkovi a zabránenie ďalšiemu zhoršovaniu jeho postavenia a to napriek tomu, že súd nemá náležite zistený skutkový stav. Je to procesný inštitút, ktorý umožňuje rýchlo a pružne riešiť takú situáciu, keď je potrebný okamžitý zásah súdu. Aby však súd mohol poskytnúť ochranu nariadením predbežného opatrenia, musí byť aspoň osvedčené, že sú tu právne vzťahy medzi účastníkmi, ktoré vyžadujú dočasnú úpravu, táto dočasná úprava je potrebná, pričom v právnych vzťahoch účastníkov sa ňou nevytvorí nenávratný stav a zároveň neprimeraným spôsobom sa nezasahuje do právnych vzťahov medzi účastníkmi. Navyiac, predbežné opatrenie možno nariadiť, len pokiaľ nie sú splnené podmienky pre konečné rozhodnutie, pričom svoje opodstatnenie stráca, len čo súd poskytne porušeným alebo ohrozeným právam definitívnu ochranu. Predbežné opatrenia sa podľa ich obsahu nariaďujú v súlade s ustanovením § 76 ods. 1 OSP alebo v súlade s iným zákonom, napr. Zákomom o rodine. Dôkazná povinnosť v konaní o nariadenie predbežného opatrenia spočíva výlučne na navrhovateľovi, pričom unesenie dôkazného bremena predpokladá len to, aby navrhovateľ súdu navrhol aspoň dôkazy základného významu pre osvedčenie svojho nároku.

V konaniach, ktoré môžu začať aj bez návrhu (§ 81 ods. 1 OSP) a predovšetkým v konaniach týkajúcich sa starostlivosti o maloleté deti, súd na základe vlastných zistení starostlivo uváži, či záver o splnení všetkých zákonných podmienok na nariadenie predbežného opatrenia sa opiera o bezpečné skutkové zistenia.

Podľa § 76 ods. 1 písm. b) OSP predbežným opatrením môže súd nariadiť účastníkovi najmä, aby odovzdal dieťa do starostlivosti druhému rodičovi alebo do starostlivosti toho, koho označí súd, alebo do striedavej osobnej starostlivosti.

Obsah tohto predbežného opatrenia úzko súvisí s otázkou výchovy maloletého dieťaťa. Starostlivosť, ktorá môže byť obsahom predbežného opatrenia, je inštitútom procesného práva a nie je totožná s výchovou. Odovzdanie maloletého dieťaťa do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti osoby, ktoré určí súd, je faktickým opatrením, ktoré neanticipuje otázku budúcej výchovy. Odovzdanie do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti osoby, ktorú určí súd, trvá dovtedy, kým súd nerozhodne o výchove maloletého dieťaťa v rámci konania o úprave rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, ktorého súčasťou je aj rozhodnutie o tom, komu bude maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti.

V preskúmvanej veci ide o nariadenie predbežného opatrenia podľa § 74 ods. 1 OSP, t. j. pred začatím konania na základe návrhu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno.

Odvolací súd po oboznámení sa s obsahom spisu, na rozdiel od súdu prvého stupňa, dospel k záveru, že za daného stavu, vychádzajúc z obsahu spisu, navrhovateľ predbežného opatrenia osvedčil a dostatočne odôvodnil potrebu dočasnej úpravy pomerov k maloletým deťom podľa § 76 ods. 1 písm. b) OSP. Odvolací súd pritom vychádzal z toho, že v danej veci je špecifická situácia v tom, že obe maloleté deti sú postihnuté (podľa údajov v návrhu ide o stredný stupeň retardácie), nekomunikujú, resp. veľmi málo, potichu a nezrozumiteľne. Ide o deti, ktoré spontánne nerozprávajú, na otázky takmer vôbec neodpovedajú. Zo správy zo základnej školy vyplýva, že stará matka, v ktorej starostlivosti sú na základe rozhodnutia súdu, sa o deti v rámci jej schopností a možností stará a dbá o pravidelnú školskú dochádzku detí do školy. Podľa názoru psychiatra MUDr. Radovana Vaškovského maloletá L. je istým spôsobom obmedzená vo vývoji rôznymi zákazmi a príkazmi, ktoré nie sú v jej prospech osobnosti a je vydiaraná starou matkou, že im nenavará, neoperie. Pokiaľ aj súd vychádzal zo správy Úradu, ktorý vykonal s deťmi pohovor, odvolací súd má za to, že ak konštatoval, že ani jedno z dievčat nepovedalo nič, čo by naznačovalo, že by mali so starou matkou doma akýkoľvek problém, necítili sa dobre alebo, že by sa k nim stará matka správala nevhodne, k tomu odvolací súd poznamenáva, že vzhľadom k už uvedenému (postihnutie dievčat, nekomunikácia, viazanosť na starú matku) je veľmi nepravdepodobné,

že vykonaním pohovoru s maloletými by Úrad zistil v starostlivosti starej matky nejaké pochybenie, keď aj psychologička CPPP a PhDr. Katarína Uhrinová vyjadrila názor, že odňatie maloletých detí do ústavnej výchovy by nebolo v celkový prospech detí, nakoľko sú obe dievčatá po citovej a emocionálnej stránke naviazané na babku, aj keď existujú určité limity a obmedzenia, ktoré v ich situácií sú evidentné. Na druhej strane zo správy Komunitného centra F. V. vyplýva, že maloleté deti sa pracovníkovi komunitného centra občas sťažujú na starú matku. Podľa jeho názoru stará matka nezvláda výchovu maloletých detí, hlavne, čo sa týka zabezpečenia zdravého psychicko-mentálneho, fyzického a sociálneho vývinu osoby, nie je schopná ich viesť a učiť k bežným úkonom a k zručnostiam prislúchajúcim ich veku, nemá na to trpezlivosť, podmienky, ani vedomosti. Dievčatá ju často neakceptujú. Pracovník centra bol toho názoru, že deti sú vystavené neustálemu psychickému napätiu zo strany susedov, zo strany starej matky, ako aj zo strany druhá ich matky. Pracovník komunitného centra uviedol, že maloletá L. mu vypisuje sms správy a vypisuje aj na sociálnej sieti, že sa doma nudí, že s ňou stará matka škaredo rozpráva a varí jedlá, ktoré ona nemá rada. V danej veci odvolací súd zohľadnil tiež to, že Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno podal na Okresnej prokuratúre Komárno trestné oznámenie zo spáchania trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby z dôvodov totožných v tomto návrhu a dospel k záveru, že pokiaľ sa majú prešetriť pomery v rodine maloletých detí, nie je tak možné urobiť za daného stavu, keď maloleté, mentálne postihnuté deti žijú od narodenia u starej matky, nepoznajú iné prostredie, to, ako sa k nim správa, nevedia posúdiť a hlavne o týchto veciach nekomunikujú. Preto by bolo potrebné, aby si v inom prostredí mali možnosť vytvoriť vzťah k inej osobe, ktorej by sa časom možno zdôverili, a tak sa dali prešetriť a overiť tvrdenia uvedené v návrhu. Podľa názoru odvolacieho súdu riadne prešetrenie podozrenia na údajné psychické týranie detí zo strany starej matky za danej situácie nie je možné. Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa je potrebné podľa § 220 OSP zmeniť a návrhu navrhovateľa vyhovieť a dočasne upraviť pomery maloletých detí tak, že budú dočasne zverené do starostlivosti H. Y.. Podľa reakcie maloletých detí a podľa toho, ako táto zmena na ne bude vplývať, je potrebné zväziť ďalší postup vo veci.

Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Nitre pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.